

19. YÜZYIL DEVRİMCİLİĞİNE TAKILI KALMAK

Aydınlık Gazetesi, 25 Şubat 2020

Yıldırım Koç

Günümüzdeki siyasal gelişmeleri kavramakta geçmişin hatalarından yararlanmak gerekir.

Günümüzde, işçi sınıfının gelir getirici bir işte çalışanlar içindeki oranının yüzde 70'i aştığı bir dönemde, Türkiye'nin önündeki öncelikli görev, nihai olarak sınıfsız ve sömürsüz bir dünya umudunu ve çabasını yitirmeden, bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin yaratılmasıdır; Kemalist Devrim'in tamamlanmasıdır.

Bu temel görevin gözardı edilmesi, kitlelerden kopuşu ve yalnızlaşmayı getirir.

Türkiye sosyalist hareket tarihinde böyle hatalar, ne yazık ki, işlenmiştir. Bunların günümüzde açık yüreklilikle tartışılması, günümüzde benzer hataların yapılmasını önleyecektir.

KURTULUŞ SAVAŞI'NDA İSTANBUL KOMÜNİSTLERİNİN TAVRI

Kurtuluş Savaşı başladığında İstanbul'da Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası vardı. Bu örgütün önder kadrosu içinde Şefik Hüsnü Değmer ve Ethem Nejat bulunuyordu. Ethem Nejat, 10 Eylül 1920 tarihinde Bakû'da toplanan Türkiye Komünist Fırkası kuruluş kongresine katıldı ve 28/29 Ocak 1921 günleri Trabzon'da, Teşkilat-ı Mahsusacı Yahya Kahya'nın adamları tarafından, Mustafa Suphi ile birlikte katledildi. Şefik Hüsnü ise Anadolu'ya geçmedi. Anti-empyralist mücadeleyi ikinci plana iterek, İstanbul'da sınıf mücadelesine odaklandı.

İstanbul'daki komünistlerden Anadolu'ya geçenler veya İstanbul'da kalıp Kurtuluş Savaşı'na bu kentteki direnişe katkıda bulunarak katılanlar oldu. Mihri Belli, parti kadrolarından Baba Mehmet isimli bir kişiyi anlatmaktadır. Baba Mehmet, Anadolu'ya silah kaçırma işinde etkili bir rol oynamıştı. Ancak 1925 yılından sonra Sovyetler Birliği'ne gitmiş ve birkaç yıl sonra orada ölmüş.

Türkiye sosyalist hareketi içinde önemli bir yeri olan Mihri Belli, 1986 yılında Stokholm'de Adem Kalfa takma adıyla yayımlanan **Türk Solu, Dünü Bugünü** (Författares Bokmaskin, Stokholm, 1986, s.89) kitabında şu soruyu soruyor:

"Milli Kurtuluş Savaşımız, bütün vatan düzeyinde verilmekle birlikte, düşmana kesin darbeler Anadolu'da indirilmekteydi. Ve milli mücadele Türkiyesi'nin merkezi Anadolu'nun göbeğinde Ankara'ydı. Bu durumda İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası'nın merkezi Ankara olmamalı mıydı? Şefik Hüsnü'nün Anadolu'ya geçip devrimci eylemini orada yürütmesi, en doğru davranış değil miydi? Bir sosyalist partinin gelişme olanakları, Milli Kurtuluş Savaşı şartlarında, İstanbul'a kıyasla Anadolu'da daha büyük olmaz mıydı?" (s.89)

20. YÜZYILIN DEVRİMCİ POTANSİYELİNİ GÖREMEMEK

Mihri Belli bu soruları Şefik Hüsnü'ye sormuş. Aldığı yanıt, Şefik Hüsnü ve arkadaşlarının empyralizm çağında devrimci potansiyeli ve mücadeleyi yeterince kavrayamadıklarını göstermektedir. Bu yanlış kavrayış, gerek Kurtuluş Savaşı yıllarında, gerek daha sonraki dönemde, devrimci hareketin gelişmesi açısından ciddi sorunlar yaratmıştır.

Mihri Belli şunları yazıyor:

"Bu satırların yazarı bu soruyu Şefik Hüsnü'ye sormuştur. Cevabı özet olarak şu oldu: 'Proletaryanın yoğun olarak bulunduğu tek merkez İstanbul'du. Biz, nerede proletarya, orada biz, diye düşündük. Önümüzde Sovyet devrimi örneği vardı. Rusya'da devrim şehirlerde başlamıştı, köylere sonra yayılmıştı. Ve Rus Devriminde tek temel güç işçi sınıfıydı. Bu düşüncelerle İstanbul'da kaldık. Biz, o zamanlar, böyle düşünüyorduk. Ama ben kendi hesabıma şimdi başta türlü düşünüyorum. Ankara'ya gitmemiz doğru bir davranış olacaktı. Mustafa Kemal ile, hiç değilse ilk yıllarda, daha geniş bir güçbirliği sağlanabilirdi. Üstelik kendisiyle hemşehriydik. Birçok müşterek dostlarımız vardı. Bizde bu gibi kişisel bağlar, kısa vadede de olsa, etkili olabilir.' "

19. yüzyıl devrimciliğine takılmış ve anti-empyralist mücadeleye gereken önemi vermemiş olan Şefik Hüsnü'nün bu özeleştirisi, günümüzdeki mücadeleye de ışık tutmaktadır.